

# PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

# RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 326

## Zarządzanie finansami firm – teoria i praktyka

Redaktorzy naukowi  
Adam Kopiński, Agnieszka Bem



Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu  
Wrocław 2014

Redaktor Wydawnictwa: Jadwiga Marcinek  
Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz  
Korektor: Barbara Łopusiewicz  
Łamanie: Małgorzata Czupryńska  
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:  
[www.ibuk.pl](http://www.ibuk.pl), [www.ebscohost.com](http://www.ebscohost.com),  
w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej [www.dbc.wroc.pl](http://www.dbc.wroc.pl),  
The Central and Eastern European Online Library [www.ceeol.com](http://www.ceeol.com),  
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon  
[http://kangur.uek.krakow.pl/bazy\\_ae/bazekon/nowy/index.php](http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php)

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się  
na stronie internetowej Wydawnictwa  
[www.wydawnictwo.ue.wroc.pl](http://www.wydawnictwo.ue.wroc.pl)

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie  
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu  
Wrocław 2014

**ISSN 1899-3192**  
**ISBN 978-83-7695-412-7**

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

## Spis treści

<b>Wstęp</b> .....	9
<b>Iwona D. Czechowska:</b> Kondycja gospodarstw domowych i konsumentów (60+) oraz uwarunkowania rynkowe ich zachowań .....	11
<b>Joanna Duda:</b> Działalność finansowa i inwestycyjna polskich MSP w kontekście międzynarodowym .....	21
<b>Ewa Dziawgo:</b> Hybrydowa opcja collar – analiza własności .....	35
<b>Anna Feruś:</b> Rola i znaczenie metody granicznej analizy danych w szacowaniu ryzyka kredytowego przedsiębiorstw .....	49
<b>Beata Guziejewska:</b> Polityka kształtowania dochodów samorządu terytorialnego w świetle wybranych koncepcji teoretycznych.....	60
<b>Marcin Jamroży, Agnieszka Kopeć, Stephan Kudert:</b> Opodatkowanie opcji pracowniczych w relacji polsko-niemieckiej.....	71
<b>Jacek Jaworski:</b> Luki w zarządczych informacjach finansowych a zmiany przychodów i zysków małych przedsiębiorstw w Polsce. Wyniki badań...	82
<b>Marta Kacprzyk:</b> Kierunki zmian marży zysku operacyjnego spółek wchodzących na rynek regulowany GPW w Warszawie .....	93
<b>Jerzy Kitowski:</b> Metody oceny kondycji finansowej przedsiębiorstw budowlanych.....	104
<b>Marzena Krawczyk:</b> Wydatki przedsiębiorstw na działalność badawczo-rozwojową a pomiar innowacyjności .....	115
<b>Jarosław Kubiak:</b> Ryzyko kredytowe a wykorzystanie długu krótkoterminowego przez przedsiębiorstwa.....	123
<b>Agnieszka Kuś, Magdalena Hodun:</b> Determinanty kształtowania się wskaźnika EPS wybranych spółek przemysłu spożywczego i metalowego – ujęcie modelowe .....	133
<b>Justyna Łukomska-Szarek:</b> Operacyjna i całkowita zdolność do rozwoju samorządów terytorialnych państw Grupy Wyszehradzkiej.....	143
<b>Przemysław Panfil:</b> Czy Polsce potrzebny jest Pakt Fiskalny? .....	154
<b>Agnieszka Pawłowska:</b> Identyfikacja zagrożeń związanych z ryzykiem przerwy w działalności gospodarczej małych i średnich przedsiębiorstw.....	163
<b>Joanna Pawłowska-Tyszko, Michał Soliwoda:</b> Stan rozwoju rolnictwa a system podatkowy wybranych państw UE .....	171
<b>Agnieszka Perepeczo:</b> Reakcja inwestorów na decyzje o wypłacie dywidendy a kryzys finansowy .....	184

<b>Aleksandra Pieloch-Babiarz:</b> Wysokość pieniężnych wypłat dywidendy a kształtowanie się kursu giełdowego akcji spółek w pierwszym dniu notowań „Bez dywidendy” .....	196
<b>Artur Sajnog:</b> Wpływ kapitalizacji rezerw na długookresową rentowność publicznych spółek giełdowych.....	209
<b>Maria Sierpińska:</b> Zastosowanie nettingu w rozliczeniach wewnątrz korporacyjnych.....	222
<b>Agata Sierpińska-Sawicz:</b> Alternatywne do akcji formy lokowania kapitału i ich stopy zwrotu.....	232
<b>Dariusz Siudak:</b> Analiza czasu trwania faz procesu migracji wartości przedsiębiorstw .....	243
<b>Dorota Starzyńska, Wacława Starzyńska:</b> Przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym na rynku zamówień publicznych w Polsce. Analiza porównawcza z firmami krajowymi.....	259
<b>Małgorzata Szalucka:</b> <i>Joint venture versus</i> samodzielne prowadzenie działalności poza granicami kraju – doświadczenia polskich inwestorów bezpośrednich.....	271
<b>Stanisław Urbański, Maciej Winiarz, Kacper Urbański:</b> Ocena zarządzania polskimi funduszami Inwestycyjnymi w latach 2000-2011 .....	284
<b>Aldona Uziębło:</b> Ujęcie działalności finansowej w rachunku przepływów pieniężnych a weryfikacja prawidłowości sprawozdania finansowego.....	296
<b>Stanisław Wieteska:</b> Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej wprowadzającego sprzęt elektryczny i elektroniczny .....	306
<b>Anna Wildowicz-Giegiel:</b> Zdolność konkurencyjna a rentowność przedsiębiorstw w Polsce w latach 2001-2010 .....	318
<b>Radosław Witczak:</b> Odzyskanie VAT naliczonego w podmiotach leczniczych .....	328
<b>Elżbieta Wrońska-Bukalska:</b> Wykup akcji własnych i dywidenda jako narzędzia obrony przed wrogim przejęciem.....	336
<b>Stefan Wrzosek:</b> Krytyka wybranych propozycji dotyczących rachunku efektywności inwestycji rzeczowych .....	344
<b>Dariusz Zawadka:</b> Wpływ kryzysu na rynkach finansowych na kondycję europejskich alternatywnych systemów obrotu.....	353
<b>Danuta Zawadka, Agnieszka Strzelecka:</b> Struktura terminowa zobowiązań przedsiębiorstw rolniczych z tytułu kredytu bankowego – ujęcie porównawcze .....	365
<b>Beata Zyznarska-Dworczak:</b> Zintegrowane instrumentarium rachunkowości zarządczej kluczem do zarządzania kosztami we współczesnym przedsiębiorstwie .....	377

## Summaries

<b>Iwona D. Czechowska:</b> The condition of households and consumers (60+) and market factors of their behaviour .....	20
<b>Joanna Duda:</b> Financial and investment activity of Polish SMEs in the international context .....	34
<b>Ewa Dziawgo:</b> Hybrid options collar – the analysis of properties .....	48
<b>Anna Feruś:</b> Role and importance of Data Envelopment Analysis method for the estimation of companies' credit risk .....	59
<b>Beata Guziejewska:</b> Local government revenues policy in the light of selected theoretical concepts.....	70
<b>Marcin Jamróży:</b> Taxation of employee stock options in the German-Polish relations.....	81
<b>Jacek Jaworski:</b> Gaps in managerial financial information and changes of revenue and profit in small enterprises in Poland. Research results.....	92
<b>Marta Kacprzyk:</b> Trends in changes of operating profit margin of companies which are going public and getting listed on the Warsaw Stock Exchange	103
<b>Jerzy Kitowski:</b> Assessment methods of building enterprises financial standing .....	114
<b>Marzena Krawczyk:</b> Expenditures of enterprises on research and development activity versus measurement of innovation .....	122
<b>Jarosław Kubiak:</b> Credit risk and the use of short-term debt by companies ..	132
<b>Agnieszka Kuś, Magdalena Hodun:</b> Determinants of shaping the EPS rate of some companies of food and metal industry – model approach .....	142
<b>Justyna Łukomska-Szarek:</b> Operational and overall capability of Visegrád Group countries to develop local governments .....	153
<b>Przemysław Panfil:</b> Does Poland need Fiscal Compact?.....	162
<b>Agnieszka Pawłowska:</b> Identification of hazards of business interruption risk in small and medium sized enterprisers.....	170
<b>Joanna Pawłowska-Tyszko, Michał Soliwoda:</b> State of agricultural development vs. tax systems in selected EU countries .....	183
<b>Agnieszka Perepeczo:</b> The reaction of investors to changes in the dividend policy and the financial crisis .....	195
<b>Aleksandra Pieloch-Babiarz:</b> Amount of cash dividend payments and the „ex-dividend” day return's formation .....	208
<b>Artur Sajnog:</b> The impact of capitalization of reserves on long-term profitability in public quoted companies.....	221
<b>Maria Sierpińska:</b> The use of netting in accounts settlements within the corporation .....	231
<b>Agata Sierpińska-Sawicz:</b> Alternative to stocks forms of capital investing and their rates of return.....	242

<b>Dariusz Siudak:</b> The duration analysis of enterprises' value migration stages.....	258
<b>Dorota Starzyńska, Wacława Starzyńska:</b> Enterprises with foreign capital on the public procurement market in Poland. Comparative analysis with domestic firms.....	269
<b>Małgorzata Szalucka:</b> <i>Joint venture versus solo venture</i> outside the country – experience of Polish direct investors .....	283
<b>Stanisław Urbański, Maciej Winiarz, Kacper Urbański:</b> Evaluation of the management of Polish investment funds in the last decade .....	295
<b>Aldona Uziębło:</b> Including the financial activity in the account of cash flows and verification of the correctness of financial statement.....	305
<b>Stanisław Wieteska:</b> Liability insurance of companies introducing electrical and electronic equipment.....	317
<b>Anna Wildowicz-Giegiel:</b> Competitive ability and profitability of enterprises in Poland in the years 2001-2010 .....	327
<b>Radosław Witczak:</b> Factors influencing the possibility of receiving the input tax in health care unites – chosen issues .....	335
<b>Elżbieta Wrońska-Bukalska:</b> Shares repurchases and dividend payout as methods of defense against hostile takeovers.....	343
<b>Stefan Wrzosek:</b> Critique of chosen propositions regarding real investment efficiency calculation .....	352
<b>Dariusz Zawadzka:</b> Impact of the financial markets crisis on the alternative European investment markets' standing .....	364
<b>Danuta Zawadzka, Agnieszka Strzelecka:</b> Term structure of agricultural companies' bank loan liabilities – comparative approach.....	376
<b>Beata Zyznarska-Dworczak:</b> Integration of management accounting instruments for cost management in modern enterprise.....	385

**Aldona Uziębło**

Wyższa Szkoła Bankowa w Gdańsku

---

## UJĘCIE DZIAŁALNOŚCI FINANSOWEJ W RACHUNKU PRZEPIYWÓW PIENIĘŻNYCH A WERYFIKACJA PRAWDŁOŚCI SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

---

**Streszczenie:** Celem artykułu było określenie przydatności trzeciej części rachunku przepływów pieniężnych (przepływów z działalności finansowej) przy weryfikacji prawidłowości sporządzonego bilansu oraz rachunku zysków i strat. Po scharakteryzowaniu przykładowych wpływów i wydatków z tego obszaru określono powiązania między przepływami z działalności operacyjnej a bilansem oraz rachunkiem zysków i strat. Odniesiono się do opinii w tym zakresie wyrażonych przez 43 ankietowanych, którzy ukończyli studia podyplomowe o specjalności analityk finansowy i pracują (pracowali) w działach finansowo księgowych przedsiębiorstw, banków, ubezpieczycieli.

**Słowa kluczowe:** przepływy pieniężne, weryfikacja sprawozdania.

### 1. Wstęp

Rachunek przepływów pieniężnych tworzony jest w formie zestawienia prezentującego obieg środków pieniężnych w przedsiębiorstwie w sposób dynamiczny, uwzględniając ich źródła oraz wykorzystanie. Sporządzanie tego sprawozdania w Polsce reguluje art. 48 ustawy o rachunkowości [Ustawa z dnia 29 września 1994 r.], Krajowy Standard Rachunkowości nr 1 *Rachunek przepływów pieniężnych* (dalej: KSR 1) [Uchwała nr 5/11...] oraz Międzynarodowy Standard Rachunkowości nr 7 *Sprawozdanie z przepływów pieniężnych* (dalej: MSR 7) [*Międzynarodowe Standardy...* 2011, s. A462-A475]. Jego sporządzanie jest obligatoryjne dla podmiotów zobowiązanych do poddania badaniu swoich sprawozdań finansowych<sup>1</sup>. Na

---

<sup>1</sup> Obowiązek obejmuje jednostki określone w art. 64 ustawy o rachunkowości; w 2012 r. dotyczy m.in. banków, spółek akcyjnych (z wyjątkiem będących w organizacji), jednostek działających na podstawie przepisów: o obrocie papierami inwestycyjnymi, o funduszach inwestycyjnych, a także pozostałych jednostki (np. spółki z o.o.), które w 2012 r. spełniły dwa z trzech poniższych warunków: średnioroczne zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty wyniosło co najmniej 50 osób, suma aktywów

podkreślenie zasługuje fakt, że nawet jeżeli rachunek przepływów pieniężnych sporządza jednostka niezobligowana do tego ustawą o rachunkowości, powinna stosować zasady zawarte w KSR 1.

Wskazując korzyści z informacji o przepływach pieniężnych, MSR 7 podkreśla, że istnieją one w połączeniu z pozostałymi sprawozdaniami finansowymi [*Międzynarodowe Standardy...* 2011, s. 464] i „umożliwiają użytkownikom dokonanie oceny zmian w aktywach netto jednostki, jej struktury finansowej [...], zdolności do [...] wpływania na wysokość i czas przepływów pieniężnych w odpowiedzi na zmieniające się okoliczności i pojawiające się możliwości” [*Międzynarodowe Standardy...* 2011, s. 464-465].

Celem artykułu jest określenie przydatności trzeciej części rachunku przepływów pieniężnych – przepływów z działalności finansowej – do weryfikacji prawidłowości sprawozdania finansowego, a głównie bilansu oraz rachunku zysków i strat. Opierając się na istniejącym i podkreślanym przez Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) połączeniu sprawozdania z przepływów z „pozostałymi sprawozdaniami finansowymi”, przyjęto hipotezę, że poszczególne przepływy weryfikują elementy wymienionych wcześniej sprawozdań finansowych. Z uwagi na ograniczoną objętość artykułu skupiono się wyłącznie na działalności finansowej.

## 2. Metodologia badań

Aby zweryfikować przyjęte założenie, w lipcu 2012 przeprowadzono badanie 43 słuchaczy studiów podyplomowych kierunku analityk finansowy, organizowanych przez Wyższą Szkołę Bankową w Gdańsku. Badanie odbyło się po zakończeniu studiów podyplomowych w formie ankiety z pytaniami jednokrotnego wyboru, dotyczącymi opinii na temat możliwości weryfikacji bilansu oraz rachunku zysków i strat poprzez rachunek przepływów pieniężnych. Respondenci ukończyli studia magisterskie głównie z ekonomii lub zarządzania (ponad 53%) oraz prawa i/lub administracji (ponad 5%), „byli zatrudnieni głównie w bankach (ponad 58%), działach finansowo-księgowych przedsiębiorstw (ponad 16%) oraz w towarzystwach ubezpieczeniowych (9%). [...] Stanowiska kierownicze wyższego szczebla (członek zarządu, główny księgowy, dyrektor finansowy) zajmowało ok. 7% ankietowanych, podobnie jak funkcje kierownicze średniego szczebla (zastępca głównego księgowego, dyrektora finansowego, kierownik działu). [...] W 63% jednostek, w których pracowali ankietowani, sporządzano rachunek przepływów pieniężnych”<sup>2</sup>.

bilansu na koniec 2010 r. stanowiła równowartość w walucie polskiej co najmniej 2,5 mln EUR (czyli 9900 750 zł, po kursie z 31 grudnia 2010 r. – 3,9603 zł/EUR), przychody netto ze sprzedaży towarów i produktów oraz operacji finansowych za rok 2010 stanowiły równowartość w walucie polskiej co najmniej 5 mln EUR (czyli 19 801 500 zł, po kursie jw.).

<sup>2</sup> Przeprowadzone badania zostały wykorzystane do analizy możliwości weryfikacji sprawozdań finansowych za pomocą przepływów z działalności operacyjnej [Uziębło 2013a, s. 243] oraz za pomocą przepływów z działalności inwestycyjnej [Uziębło 2013b, s. 321].



### 3. Charakterystyka przepływów środków pieniężnych z działalności finansowej

Zgodnie z art. 48b ust. 3 ustawy o rachunkowości, w rachunku przepływów pieniężnych należy uwzględnić wszystkie wpływy i wydatki z działalności operacyjnej, inwestycyjnej i finansowej jednostki, z wyjątkiem wpływów i wydatków będących rezultatem zakupu lub sprzedaży środków pieniężnych. Działalność operacyjna obejmuje na ogół przepływy związane z podstawową działalnością jednostki (głównie zmiany w aktywach obrotowych), inwestycyjna skupiona jest – w uproszczeniu – na nabywaniu i zbywaniu aktywów trwałych. Zakres działalności finansowej, obejmującej zmiany w pasywach jednostki, przedstawiono w tabeli 1.

**Tabela 1.** Normatywny zakres działalności finansowej w Polsce

Ustawa o rachunkowości	Krajowy Standard Rachunkowości nr 1
pozyskiwanie lub utrata źródeł finansowania; zmiany w rozmiarach i relacjach kapitału (funduszu) własnego i obcego w jednostce oraz wszystkie z nimi związane pieniężne koszty i korzyści	przedmiotem działalności jest pozyskiwanie innych, niż działalność operacyjna, źródeł finansowania, w tym także zwiększających kapitał (fundusz) własny, lub ich spłata oraz związane z tym pieniężne koszty, w tym prowizje, odsetki i dywidendy, i korzyści, z wyjątkiem dotyczących podatku dochodowego; wystąpienie przepływów pieniężnych w działalności finansowej powoduje zmiany rozmiarów i relacji kapitału (funduszu) własnego i zadłużenia jednostki (jeżeli jednostka korzysta z obcych źródeł finansowania)

Źródło: opracowanie własne, na podstawie: [Ustawa z dnia 29 września 1994 r.; Uchwała nr 5/11...].

Obydwa źródła prawa są zbieżne w obszarze definiowania zakresu działalności finansowej, jednak standard rachunkowości jest bardziej precyzyjny i wskazuje inne niż działalność operacyjna źródła finansowania. Jak podkreśla E. Śnieżek [2013, s. 253], chodzi tu o rozróżnienie między wydatkami na spłatę zobowiązań handlowych (kredyt kupiecki) a wydatkami na pokrycie zobowiązań finansowych (np. kredyt).

Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej dzielą się na dwie główne pozycje: I *Wpływy* oraz II *Wydatki*. Saldo tych pozycji daje pozycję III *Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej* (I-II). Tabele 2 i 3 charakteryzują poszczególne tytuły wpływów i wydatków z działalności finansowej.

Działalność finansowa jest związana z pozyskiwaniem lub utratą źródeł finansowania, w wyniku czego zmianie ulega wysokość i struktura kapitału własnego oraz zadłużenia jednostki. Ustawodawca dość szczegółowo podaje listę przepływów z działalności finansowej. Choć oczywiście kwoty poszczególnych przepływów zależą od specyfiki przedsiębiorstwa, można jednak uogólnić, że w zakresie działalności finansowej najczęściej dochodzi do wpływów i wydatków związanych zarówno z pozyskaniem, jak i ze spłatą własnych i obcych źródeł finansowania, np. wpływ

z emisji akcji lub obligacji, dotacji, spłaty i zaciągnięcie pożyczek i kredytów, wypłaty dywidend dla właścicieli kapitału własnego.

**Tabela 2.** Charakterystyka wpływów z działalności finansowej

Wpływ	Charakterystyka
Wpływy netto z wydania udziałów (emisji akcji) i innych instrumentów kapitałowych oraz dopłat do kapitału	<ul style="list-style-type: none"> <li>– wpływy z tytułu powiększenia kapitału (funduszu) własnego przez wydanie udziałów (emisję akcji) i innych instrumentów kapitałowych (także jeżeli nie nastąpiła jeszcze rejestracja podwyższenia kapitału (funduszu) w rejestrze sądowym;</li> <li>– wpływy z dopłat do tego kapitału (funduszu) pomniejszone o wydatki poniesione w związku z wydaniem udziałów (akcji);</li> <li>– wpływy ze sprzedaży udziałów (akcji własnych) i udziałów (akcji) jednostki dominującej;</li> <li>– powyższe wpływy wykazywane są łącznie z innymi wpływami z emisji (np. odsetki);</li> <li>– wyjątki: nie ujmuje się deklarowanego zakupu akcji bez wniesienia wpłat, wniesienia wkładów niepieniężnych, przeszacowania składników aktywów trwałych, zatrzymania zysku w jednostce.</li> </ul>
Kredyty i pożyczki	<ul style="list-style-type: none"> <li>– wpływy z tytułu otrzymanych kredytów i pożyczek długo- i krótkoterminowych wykorzystywanych zarówno na cele działalności operacyjnej, jak i inwestycyjnej,</li> <li>– wyjątki: wykorzystanie kredytu w rachunku bieżącym oraz linii kredytowej ujmuje się „per saldo”, podobnie jak potrącenia dokonane przez bank (np. w postaci prowizji).</li> </ul>
Emisja dłużnych papierów wartościowych	<ul style="list-style-type: none"> <li>– wpływy z emisji obligacji własnych, innych dłużnych papierów wartościowych oraz instrumentów kapitałowych długo- i krótkoterminowych, pomniejszone o wydatki związane z emisją.</li> </ul>
Inne wpływy finansowe	<ul style="list-style-type: none"> <li>– inne wpływy, nieujęte powyżej, np. z otrzymania dotacji.</li> </ul>

Źródło: opracowanie własne, na podstawie: [Śniezek 2013, s. 264; Ustawa z dnia 29 września 1994 r.; Uchwała nr 5/11...].

**Tabela 3.** Charakterystyka wydatków na działalność finansową

Wydatek	Charakterystyka
1	2
Nabycie udziałów (akcji) własnych	<ul style="list-style-type: none"> <li>– wydatki spowodowane obniżeniem kapitału z tytułu wykupu akcji lub udziałów własnych (także jednostki dominującej), bez względu na cel wykupu,</li> <li>– wydatki dotyczące zwrotu dopłat do kapitału.</li> </ul>
Dywidendy i inne wypłaty na rzecz właścicieli	<ul style="list-style-type: none"> <li>– wydatki związane z wypłatą dywidendy z zysku (także zaliczki),</li> <li>– udziały w zysku oraz wypłaty z zysku przedsiębiorstw państwowych i jednoosobowych spółek Skarbu Państwa.</li> </ul>

Tabela 3, cd.

1	2
Inne, niż wypłaty na rzecz właścicieli, wydatki z tytułu podziału zysku	<ul style="list-style-type: none"> <li>– wypłaty z nagród z zysku,</li> <li>– wypłaty tantiem,</li> <li>– wydatki z zysku na inne cele (np. społeczne).</li> </ul>
Spłaty kredytów i pożyczek	– wydatki na spłatę rat kapitału, bez odsetek i prowizji, kredytów oraz pożyczek długo- i krótkoterminowych; spłaty w walutach obcych wykazuje się łącznie ze zrealizowanymi różnicami kursowymi.
Wykup dłużnych papierów wartościowych	– wydatki na wykup wyemitowanych przez jednostkę obligacji własnych, innych dłużnych papierów wartościowych oraz z rozliczenia długo- i krótkoterminowych instrumentów kapitałowych (bez odsetek).
Z tytułu innych zobowiązań finansowych	– wydatki na spłatę zobowiązań finansowych nieujętych w pozostałych pozycjach, np. wykup weksli o charakterze innym niż operacyjny.
Płatności zobowiązań z tytułu umów leasingu finansowego	– wydatki na spłatę rat kapitałowych bez odsetek i prowizji; spłatę w walutach obcych wykazuje się adekwatnie do ujęcia kredytów i pożyczek (zrealizowane różnice kursowe).
Odsetki	<ul style="list-style-type: none"> <li>– wydatki na zapłatę odsetek od kredytów, pożyczek, dłużnych papierów wartościowych, zobowiązań z tytułu leasingu finansowego,</li> <li>– zapłacone prowizje bankowe oraz opłaty dodatkowe związane z działalnością finansową.</li> </ul>
Inne wydatki finansowe	– wydatki dotyczące działalności finansowej, nieujęte wcześniej, np. na pokrycie zobowiązań wywołanych udzieleniem gwarancji finansowych, wydatki z tytułu kosztów emisji, jeżeli nie nastąpiły jeszcze wpływy z wydania udziałów (akcji).

Źródło: jak w tabeli 2.

Pomimo rozbudowanych wyjaśnień odnośnie do poszczególnych pozycji przepływów finansowych zawartych w KSR 1, i tak pojawiają się wątpliwości przy sporządzaniu sprawozdania, np. dotyczące ujmowania spłaty rat z tytułu leasingu finansowego (niektórzy uznają je za wydatki dotyczące działalności inwestycyjnej, objaśniając to w informacji dodatkowej). Właśnie z powodu problemów z klasyfikacją poszczególnych wpływów i wydatków sporządzanie przepływów pieniężnych uważane jest za trudny obszar sprawozdawczości, gdyż specyficzne zdarzenia dopuszczają wyjątki od przedstawionych zasad.

#### 4. Wpływy i wydatki z działalności finansowej a weryfikacja poprawności bilansu oraz rachunku zysków i strat

Rozpatrując związki pomiędzy poszczególnymi elementami rocznego sprawozdania finansowego, należy zwrócić uwagę na dwie wyjątkowe cechy rachunku przepływów pieniężnych: oparcie na informacjach w ujęciu kasowym oraz związaną z tym eliminację pozycji szacunkowych, podatnych na manipulacje i zniekształcenia. Rezerwy, odpisy aktualizujące czy amortyzacja mogą powodować błędną ocenę sytuacji finansowej jednostki; pozbawione tych wielkości, realne wpływy i wydatki środków pieniężnych uzupełniają informacje zawarte w bilansie oraz rachunku zysków i strat. W tym miejscu trzeba podkreślić rolę informacji dodatkowej, umożliwiającej m.in. prawidłową ocenę różnic między zmianami w pozycjach bilansowych a wielkościami wykazanymi w rachunku przepływów.

**Tabela 4.** Ujęcie wpływów i wydatków z działalności finansowej w bilansie oraz rachunku zysków i strat

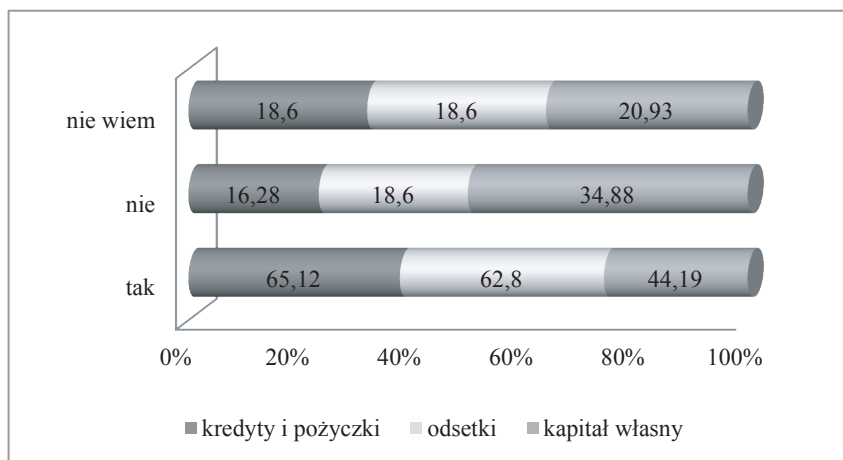
Zmieniana pozycja w pasywach (oznaczenie pozycji)	Tytuł przepływu (+) wpływ, (-) wydatek	Ujęcie w rachunku zysków i strat
Udziały (akcje własne)	(+) Emisja	Zmiany tylko w kapitale własnym
	(-) Wykup	
Kredyty i pożyczki	(+) Zaciągnięcie	W przypadku rozliczeń walutowych pojawią się inne przychody (koszty) finansowe
	(-) Spłata	
Dłużne papiery wartościowe	(+) Emisja	Wynik ze zbycia inwestycji
	(-) Wykup	
Odsetki	(-) Zapłata	Pozycja przychodów lub kosztów finansowych
Dywidendy	(-) Wypłata	Brak wpływu na wynik finansowy jednostki
Inne	(+) Wpływy	Ujmowanie w zależności od tytułu wpływu/wydatku, zwykle przychody/koszty finansowe
	(-) Wydatki	

Źródło: opracowanie własne.

W tabeli 4 przedstawiono zmienianą pozycję, co można rozumieć jako zwiększenie lub zmniejszenie wykazywanego w sprawozdaniu źródła finansowania w związku z jego emisją, wykupem, zaciągnięciem, spłatą. Z kolei kolumna „ujęcie

w rachunku zysków i strat<sup>3</sup> wskazuje zmianę pozycji rachunku wynikającą ze zmiany składnika pasywów<sup>3</sup>. Zmiany związane z emisją i wykupem udziałów (akcji) własnych ujmowane są w bilansie oraz zestawieniu zmian w kapitale (funduszu) własnym, natomiast nie mają wpływu na rachunek zysków i strat. Podobnie jest przy zaciąganiu bądź spłacie kredytów i pożyczek – zmieniają się pozycje bilansowe, a ewentualne wykazanie w rachunku wyników jest możliwe przy wystąpieniu różnic kursowych. Kolejna pozycja, czyli emisja i wykup dłużnych papierów wartościowych, zostanie wykazana *per saldo* jako element wyniku ze zbycia inwestycji. Pozostałe pozycje z tabeli 4 nie wpływają na wynik finansowy (dywidendy), są ujmowane jako przychody lub koszty finansowe (odsetki, inne).

Badanie ankietowe zawierało pytanie o przydatność rachunku przepływów pieniężnych do weryfikacji sprawozdań finansowych; ankietowani jednoznacznie przyznali, że taka weryfikacja istnieje (w przypadku bilansu 75% odpowiedzi pozytywnych, odnośnie do rachunku zysków i strat – 68%, a przy zestawieniu zmian w kapitale własnym – 68%) [patrz: Uziębło 2013a, 2013b]. Następnie pytano m.in. o możliwość sprawdzenia prawidłowości ujęcia wybranych pozycji bilansowych oraz wynikowych. Pytania obejmowały także kapitał własny, kredyty i pożyczki oraz odsetki (rys. 1).



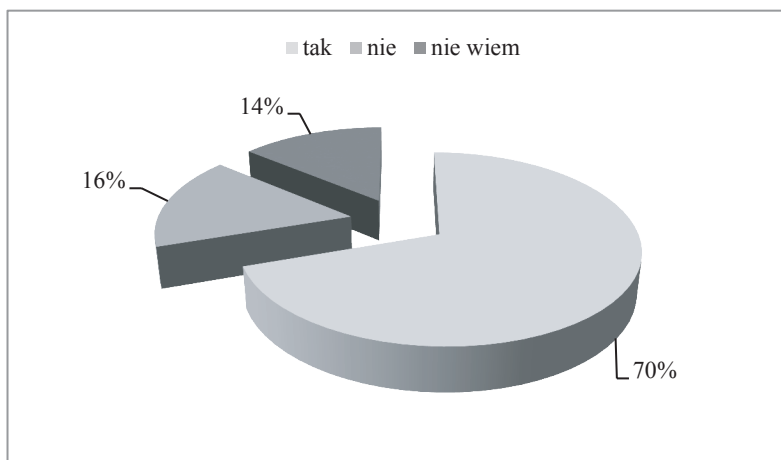
**Rys. 1.** Możliwość weryfikacji poszczególnych pozycji sprawozdania finansowego przez rachunek przepływów pieniężnych

Źródło: opracowanie własne, na podstawie przeprowadzonych badań.

<sup>3</sup> Z uwagi na fakt, wynik finansowy netto jest ujmowany w działalności operacyjnej, jego rolę jako weryfikatora poprawności bilansu (kapitał własny), rachunku zysków i strat (ostatnia pozycja wynikowa) i rachunku przepływów pieniężnych (metoda pośrednia, punkt A.II) przedstawiono w [Uziębło 2013a].

Pomimo przekonania większości badanych (75%) o przydatności przepływów do oceny poprawności sporządzenia bilansu, na szczegółowe pytania co do możliwości zweryfikowania kredytów i pożyczek odpowiedzi twierdzącej udzieliło nieco ponad 65% osób, a co do kapitału własnego tylko 44% osób. Przeciwnego zdania było odpowiednio 16,28% i 34,88% ankietowanych, a pozostali nie potrafili odpowiedzieć. Ponad 60% uznaje za możliwe zweryfikowanie poprawności prezentowanych w rachunku zysków i strat odsetek, przeciwnego zdania jest 18,60% badanych; tyle samo osób nie udzieliło odpowiedzi. Odpowiedzi negatywne oraz brak odpowiedzi mogą być spowodowane faktem, że w przeciwieństwie do działalności operacyjnej (wynik netto, zmiany stanów zapasów, należności itp.) związki pomiędzy analizowanymi sprawozdaniami, choć istotne, nie są proste do zweryfikowania; wymagają wiedzy i doświadczenia w zakresie sporządzania i analizy sprawozdań finansowych.

W trakcie ankiety spytano także o możliwość wykorzystania sprawozdania z rachunku przepływów pieniężnych do wykrywania prania pieniędzy<sup>4</sup> (zob. rys. 2). Uwagę zwraca zdecydowana przewaga odpowiedzi pozytywnych (70%) i niewielka różnica między grupą o przeciwnej opinii (16%) a osobami, które nie potrafiły udzielić odpowiedzi (14%).



**Rys. 2.** Przydatność rachunku przepływów pieniężnych do wykrycia prania pieniędzy

Źródło: opracowanie własne, na podstawie przeprowadzonych badań.

Co interesujące, więcej badanych uznaje przepływy za użyteczne do wykrywania niezgodnych z prawem operacji finansowych (70%), niż widzi ich przydatność w weryfikacji prawidłowości innych sprawozdań (44-65% odpowiedzi pozytyw-

<sup>4</sup> W rozumieniu ustawy z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

nych; rys. 1). Ponieważ te zagadnienia są pokrewne, tak zróżnicowane odpowiedzi potwierdzają, że część ankietowanych – mając wiedzę o zasobach informacyjnych rachunku przepływów – nie posiadała doświadczenia umożliwiającego jej zastosowanie w praktyce.

## 5. Podsumowanie

Związki pomiędzy bilansem, rachunkiem zysków i strat a przepływami z działalności finansowej, choć istnieją, nie są proste do zweryfikowania. Aby dokonać ich analizy, potrzebna jest obszerna informacja dodatkowa oraz wiedza i doświadczenie w sporządzaniu i weryfikacji sprawozdań finansowych. Może to utrudniać, a nawet wręcz uniemożliwiać przeprowadzenie oceny. Pomimo różnych opinii na temat weryfikacji sprawozdania finansowego za pomocą przepływów z działalności finansowej, aż 93% ankietowanych uznało, że rachunek przepływów warto sporządzać nawet w sytuacji, gdy nie jest to wymagane przez ustawę o rachunkowości. Ankietowani dostrzegają więc silne powiązania między sprawozdaniami i mają wiedzę o zasobach informacyjnych, których są one nośnikami.

## Literatura

*Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej 2011*, cz. A, SKwP, Warszawa 2011.

Uchwała nr 5/11 Komitetu Standardów Rachunkowości z dnia 10 maja 2011 r. w sprawie przyjęcia poprawionego krajowego standardu rachunkowości nr 1 „Rachunek przepływów pieniężnych”, DzUrz Min. Fin. 2011, nr 6, poz. 26.

Ustawa z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, DzU 2003, nr 153, poz. 1505, z późn. zm.

Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, DzU 2009, nr 152, poz. 1223, z późn. zm.

Uziębło A., *Działalność operacyjna w rachunku przepływów pieniężnych a weryfikacja prawidłowości sprawozdania finansowego*, [w:] *Aktywność finansowa w okresie podwyższonej niepewności*, red. A. Uziębło, CeDeWu, Warszawa 2013a.

Uziębło A., *Ujęcie działalności inwestycyjnej w rachunku przepływów pieniężnych a weryfikacja prawidłowości sprawozdania finansowego*, [w:] *Zarządzanie finansami. Mierzenie wyników przedsiębiorstw i ocena efektywności inwestycji*, red. D. Zarzecki, Wydawnictwo US, Szczecin 2013b.

Śniezek E., *Zamknięcie roku 2012*, Rachunkowość, Warszawa 2013.

## **INCLUDING THE FINANCIAL ACTIVITY IN THE ACCOUNT OF CASH FLOWS AND VERIFICATION OF THE CORRECTNESS OF FINANCIAL STATEMENT**

**Summary:** The main aim of the work is to determine the usefulness of the third part of the cash flow statement (flows from the financial activity) with the verification of the correctness of drafted balance and the profit and loss account. After characterizing model revenues and expenses from this area, links between flows from the operational activity and balance and the profit and loss account were determined. Next links between flows from the operational activity and balance and the profit and loss account were determined. They referred to the opinions in this respect expressed by 43 respondents who graduated from the financial analyst post-graduate studies and work (worked) in finance accountant departments of enterprises, banks and insurers.

**Keywords:** cash flow, verification of financial statements.